

Í HERNAD MÓTI LÝSNUM Heilsustøðan í føroysku alibrúkunum er helst hin besta í heiminum, men eisini her er laksalúsini ein stór avbjóðing, og stórar upphæddir verða brúktar uppá at berjast ímóti lúsin.

Regin Jacobsen, stjóri í Føroya Størstu alifyritøku Bakkafrost, var sjálvsagt til staðar, tá stóri kombimeraði brunnbáturin Hans á Bakka fór av bakkastokki á Yalova-skipasmiðjuni í Turkalandi í desember.

Hans á Bakka skal eisini nýtast til at avlúsa laks við feskvatni. Skipið er 75,8 metrar langt og 16 metrar breitt. Tað lastar 3.000 rúmmetrar, bruttotonnasjan er 3.560 BT, og tað kann hava 450 tons av livandi laks umborð í 24 tímar í senn. Maskinan hevur eina framtøkumegi á 2.998 kW.

**»Hans á Bakka«
kann hava 450
tons av livandi
fiski umborð í
24 tímar**

TELDUGJØRD MYND

Stórir kapasitetur

Báturin hevur so stóran kapasitet at taka fisk, at hann helst fer at hava ríkiligt av avlopstíð til annað ali-arbeiði.

– Báturin er fimm ferðir størri enn Vesthav, sum er størsti báturin hjá okkum í dag. Hann er til støddar, sum tey stóru kraftblokkaskipini og hevur triggjar brunnar, so til ber at viðgera nógvan fisk í einum samdøgri. Við stóra kapasitetinum umborð og á landi, tá nýggja virkið á Glyvrum er liðugt, verður neyvan tørvur á at brúka hann til tøku meira enn einar fyra dagar um vikuna, so hinir dagarnir kann hann brúkast til avlúsing. Tað er ikki óhugsandi, at vit klára at viðgera eitt heilt alibrúk upp á eitt vikuskifti ella triggjar dagar. Tað merkir eisini, at um hetta fungerar, soleiðis sum vit vóna, so verður eisini møguleiki hjá øðrum alarum at leiga bátin.

– Men feskvatnsviðgerð var als

ikkil hagsað um, tá skipið varð kontraktat fyrri næstan tveimum árum síðani. Tað er nakað, sum er lagt afturat síðani, tí tá hugsaðu vit bara um tøku. So nú mugu vit fyrst prógva, at hetta virkar, sigur Regin Jacobsen.

Tamarhald á støðuni

Skuldi tað víst seg, at avlúsingin ikki virkar eftir ætlan, so er kortini ikki talan um nakra vanlukku.

– Vit eru ikki í einari støðu, har vit ikki hava tamarhald á støðuni, men í einari støðu, har vit alla tíðina royna at menna og betra okkum. Rognkelsi er eisini eitt spennandi alternativ, og tað næsta verður kanska, at allir alarar fara at hava rognkelsi í øllum ringunum. Hjá okkum kann tað sagtans koma afturat feskvatnsviðgerðini. Um vit sleppa heilt undan kemikalium, so er nógv vunnið.

– Eitt annað nýtt og spennandi amboð eru lasarar. Vit hugdu upp á ta loysnina í fjør heyst, men hildu

tað vera í so dýrt at keypa tá, tí vit vita ikki so nógv um, hvussu tær greiðirnar rigga í ringunum. Men skipanin verður heilt víst í onkrum føroyskum aliringum longu í ár, og tað er bara ein spurningur um tíð, áðrenn skipanin verður vanlig. Hon verður longu brúkt av støðugt fleiri alarum í Noregi, sigur hann.

Minka váðan

Regin Jacobsen vísir á, at laksalúsini fyllir nógv í fimm ára milliarda íløguaætlanini, sum fyrirtøkan almannakunngjórði í 2013.

– Íløguaætlanin var upp á 1,1 milliard krónur, men í 2014 endurskoðaðu vit hana og lögdu 400 milliónir krónur omaná. Nógv í ætlanini hevur at gera við at minka um váðan í alingini, og har er laksalús ein týðningarmikil partur í allari tilgongdini. Ein týðandi táttur her er útbygging av smoltstøðunum, so vit fáa møguleika at hava smoltini gang-

andi longri á støðunu, til tey viga meira, tá tey verða sett út. Í dag viga tey okkurt um 120 gramm, men um tvey ár skulu tey viga 300 gramm. Tá styttest framléiðslutiðin úr 18 niður í 14 mánaðir, og harvið koma vit at taka teir seinastu mánaðirnar burtur úr sjáaliringunum, tá avbjóðingin við lús er størst, sigur hann.

Skot við lasara

Lasertólið virkar soleiðis, at tað hyggur at laksinum, tá hann svimur framvið í upp til ein metur frástøðu, og er lús á, verður ein laserstrála skotin eftir henni við so nógvari orku, at lúsini doyir. Fyri at tólið altíð skal kenna lýsnar aftur, er tað fódrað við milliónum av myndum av laksalús í øllum støddum og frá øllum hugsandi vinklum.

Íløgan í eina slíka skipan er 600.000-700.000 krónur fyri hvønn ring. Tað ljóðar ikki av nógvum samanborið við nýggja kombineraða

brunnbátin, sum kostar 230 milliónir krónur.

– Nei, men tað er kortini dýrar greiðir at koyra í ein ring, tá vit vita so lítið um, hvussu greiðirnar rigga í praksis. Tí hava vit valt at bíða, men vit vilja gjarna hava tær, tá vit vita, at tær fungera, sigur Regin Jacobsen.

Hann leggur dent á, at hóast nógv verður gjørt burtur úr at standa laksalýsnum kurl, so eru Føroyar enn fremsta alilandið í heiminum, tá tað snýr seg um góðsku og burðardygd.

Laksurin trívist

– Vit hava eitt felli á átta prosent, og tað hevur verið heilt niðri á seks. Aðrastaðir er vanligt við einum felli á millum 20 og 30 prosent – eisini í til dømis Noregi. Og frá 2010 til 2014 øktist samlaða føroyska laksafamléiðslan úr 50.000 tons um í 85.000 tons. Í sama tíðarskeiði øktist miðalvektin á tøkulaksi javnt úr 5,6 kilo í 6,4 kilo. Tað sigur nakað um trivnaðin, tí um fiskurin ikki trívist væl, so ber ikki til at framleiða hann til stóran fisk. Tí tá hevur tú biologiskar avbjóðingar, so hann má dreprest fyrr, sigur stjórin á Bakkafrost.

Øll tann føroyska alingin fór fyrri bakka fyrst í øldini, og ofta fær ILA skyldina fyrri tað, men hesum tekur Regin Jacobsen ikki undir við.

– Vit brúktu kreppuna tá til at taka nakrar skilagóðar avgerðir, sum eru orsök til, at vit nú er fremst innan aling. Men tað er skeivt at siga, at ILA gjórði av við alivinnuna tá fyrst í øldini. Tað var líka so nógv tann aliskipanin vit høvdu tá og tað, at laksaprísurin kollapsaði í eini trý ár á rað, sum var orsøkin. Tey árin var laksaprísurin heilt niðri á 13-15 krónum kilo, sigur hann.

Skrædl vendi gongdini

Men skrædlið tá gjórði, at øll tann føroyska alivinnan varð endavend og skipað av nýggjum.

– Í 2003 fingur vit eina heilt nýggja aliskipan, sum millum annað ásetti, at tað bara skal vera ein alari á hvørjum firði, og at alibrúkið skal tømast millum hvønn árgang. Síðani tá hevur tað gingið javnt framá, og serliga síðani 2008 hevur tað eydnast okkum at menna føroyskan laks til eina altjóða merkivøru. Generelt er heilsustøðan í Føroyum betur enn aðrastaðir, og vit eru einasta alitjóð, ið als ikki brúkar antibiotika.

– Vit hava eina góða økisuppdeiling, eina greiða skipan við bara einum árgangi á sama stað, brunnbátar og afturlættnar eindir til tøku. Vit uppføra okkum, sum um fiskurin altíð er sjúkur, tað gera tey ikki aðra staðir, sigur hann, men ávarar tó móti at verða hugmóðig.

– Føroyska alingin er helst tann burðardyggasta sum finst, men tað merkir ikki, at vit ikki kunnu betra okkum. Og vit kunnu sanniliga eisini framhaldandi læra av Kili og øðrum, sjálvt um vit hava betri úrslit enn teir, sigur Regin Jacobsen.